GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 51. *Vinerĭ, 6 (18) Martie.* 1887.

Brașovŭ, 5 Martie 1887.

A învinsŭ textulŭ dualisticŭ alŭ bancnotelorŭ asupra textului poliglotŭ. Articululŭ 82 alŭ statutului băncei a fostŭ primitŭ de camera din Viena cu majoritate de voturĭ, respingêndu-se propunrea minorității privitóre la textulŭ poliglotŭ alŭ notelorŭ.

Nicĭ odată nu s'a documentatŭ mai bătătorŭ la ochĭ situațiunea cu totulŭ anormală în relațiunile de dreptŭ publicŭ interióre ale monarchiei, ca acum, cu ocasiunea votărei de Marțĭ în camera deputațilorŭ cislaitanĭ; nicĭ-odată nu a eșitŭ mai bine la lumină sila, ce o impunŭ împrejurările de aḍĭ politicei austriace.

Textulŭ dualisticŭ alŭ bancnotelorŭ a învinsŭ, dér ce învingere a fostŭ acésta ne arată următórele date și cifre: Au votatŭ pentru textulŭ poliglotŭ alŭ bancnotelorŭ toțĭ deputații cehĭ, Slovenii și câțĭva membri ai clubului trentinŭ. Mulțĭ Polonĭ s'au abținutŭ dela votŭ, și érășĭ mulțĭ deputațĭ nemțĭ conservatorĭ s'au absentatŭ. Și ministrulŭ br. de Prazak s'a depărtatŭ din ședință înainte de votare, ceea ce constatându-se a produsŭ rîsete ironice pe băncile deputațilorŭ cehĭ. Astfelŭ dintre 194 de voturĭ, ce au fostŭ date în contra propunerei deputatului Trojan, care cerŭ textulŭ poliglotŭ, numai 64 de voturĭ au fostŭ date de membrii partidei guvernului, pe când celelalte 130 de voturĭ au fostŭ ale oposițiunei.

Deputații germanĭ oposiționalĭ au votatŭ toțĭ cu guvernulŭ, după ce mai înainte deputatulŭ Scharschmid a datŭ în numele lorŭ o caracteristică declarațiune, ḍicêndŭ, că dênsulŭ cu soții sĕi nu dă o importanță deosebită textului poliglotŭ alŭ notelorŭ; de altă parte în privința materială ei n'ar avé sĕ obiecteze nimicŭ în contra propunerei minorității, dér voescŭ sĕ documenteze și cu acéstă ocasiune, că ei punŭ interesele statului mai pe susŭ de tóte și nu se abatŭ dela acésta nicĭ prin aducerea aminte de acea declarare a guvernului, că elŭ póte sĕ guverneze și fără Germanĭ, și că póte sĕ încheie pactulŭ cu Ungaria și numai cu ajutorulŭ propriei sale partide. — Dintre Germanĭ numai doi deputațĭ din Alpĭ au votatŭ cu Cehii.

Va sĕ ḍică cabinetulŭ Taaffe s'a vĕḍutŭ constrînsŭ de împrejurărĭ în contra convingerei sale mai bune de-a apĕra textulŭ dualistŭ alŭ bancnotelorŭ, și din posițiunea strîmtorată, în care l'a adusŭ cererea justă și temeinică a Cehilorŭ nu a pututŭ scăpa decâtŭ numai cu concursulŭ contrarilorŭ sĕi celorŭ mai înverșunațĭ, a Nemțilorŭ din oposițiune.

Intr'adevĕrŭ este de totŭ ciudată o asemenea aparițiune, dér într'însa se oglindéză numai deosebirea capitală, ce esistă între politica interióră a Austriei și între aceea a Ungariei, deosebire ce a adus'o și mai multŭ la ivélă cérta asupra textului bancnotelorŭ.

S'a doveditŭ în cursulŭ desbaterei de către deputații cehĭ, că nimicŭ nu stă în cale ca sĕ se pótă esecuta cererea textului poliglotŭ alŭ bancnotelorŭ, afară de relațiunile ce esistă între guvernulŭ din Viena și din Pesta. Insușĭ ministrulŭ de finanțe austriacŭ n'a pututŭ aduce nimicŭ ponderosŭ în contra propunerei minorității, decâtŭ că guvernulŭ se află într'o mare strîmtóre.

Cum sĕ ne esplicămŭ acestŭ lucru? Același guvernŭ care și-a scrisŭ pe stégŭ egala îndreptățire a limbilorŭ și a naționalităților nu póte sĕ facă, ca acestei egale îndreptățirĭ sĕ i se dea espresiune și pe notele băncei, prin câte-va cuvinte scrise în limbile slave și romanice ale locuitorilorŭ din imperiu, din causă că Ungurii nu se învoiescŭ.

Asupra causelorŭ, pentru carĭ guvernulŭ austriacŭ se vede forțatŭ a ceda pretensiunilorŭ unguresci cu sacrificarea proprielorŭ sale principii, aducŭ órecare lumină vehementele atacurĭ ce le îndréptă ḍiarulŭ semi-oficiosŭ germanŭ „Kölnische Zeitung," în contra cabinetului Taaffe în aceleașĭ momente, când Cehii se plângŭ, că elŭ se arată prea slabŭ față cu Ungurii, că capituléză dinainte pretensiunilorŭ maghiare ș. a.

Numitulŭ ḍiarŭ laudă mai întâiu pe contele Kalnoky, că e abilŭ în ale diplomației și unŭ amicŭ în care Germania se póte încrede și care, întărindu-se în posițiunea luĭ prin sprijinulŭ delegațiunilorŭ, este pentru Germania unŭ conducĕtorŭ binevenitŭ și plăcutŭ alŭ politicei austriace; dér, ḍice „Köln. Ztg.", Kalnoky este scurtŭ vĕdĕtorŭ în politica interióră, dela care depinde viitorulŭ, căcĭ la din contră elŭ ar trebuĭ sĕ védă, că alianța între Germania și Austria nu póte fi durabilă și pe deplinŭ sinceră décă politica Germaniei se va face dependentă dela bunăvoința lui „pane" Rieger... Décă contele Kalnoky ar avé destoinicia unui cancelarŭ elŭ ar trebui se se opună politicei cabinetului Taaffe și sĕ sprijinéscă centralismulŭ, bine sciindŭ că Germania póte afla garanție și sprijinŭ numai la elementulŭ germanŭ și maghiarŭ din monarchia austro-ungară.

Mai este va se ḍică și Berlinulŭ la mijlocŭ când e vorba de-o direcțiune séu alta, ce se pretinde sĕ o urmăréscă guvernulŭ austriacŭ, și acésta ilustréză în modŭ caracteristicŭ marea îngăduință și crutare cu care se pórtă cabinetulŭ Taaffe față cu Ungurii.

Cehii și ceilalțĭ soțĭ ai lorŭ le cunoscŭ tóte aceste fórte bine și de aceea procederea lorŭ energică în afacerea textului poliglotŭ alŭ bancnotelorŭ posede o deosebită importanță.

Scimŭ că până aḍĭ Cehii și-au impusŭ cea mai mare reservă față cu Ungurii și décă acum deodată se pronunță cu atâta amărăciune în contra „șovinismului unguurescŭ," acésta dovedesce, că vorŭ sĕ iésă din reserva lorŭ și sĕ încépă fupta pe față cu înrîurințele contrariă nisuințelorŭ de egală îndreptățire ale popórelorŭ din Austria.

Spre a salva celŭ puținŭ decorulŭ principiilorŭ ce le profeséză maioritatea, comisiunea camerei a propusŭ la articululŭ 82 alŭ statutelorŭ băncii o resoluțiune, prin care se provócă guvernulŭ ces. reg. ca atuncĭ când va fi vorba din nou de compunerea tiparului bancnotelorŭ, sĕ stabiléscă în înțelegere cu guvernulŭ ungurescŭ o asemenea schimbare a statutelorŭ băncii, care sĕ admită și indicarea poliglotă a valórei pe lângă textulŭ germanŭ.

Acéstă resoluțiune s'a primitŭ cu 120 contra a 105 voturĭ și astfelŭ a fostŭ salvatŭ celŭ puțin principiulŭ. Pactulŭ ce espiră încă nicĭ nu este încheiatŭ și cine scie prin câte fase va mai trece monarchia acésta până la altŭ nou pactŭ!

Textulu poliglotŭ alu bancnotelorŭ.

Discursulŭ deputatului Dr. Gregr ținutŭ în ședința dela 14 Martie a camerei deputațilorŭ din Viena.

„Domnilorŭ! Décă cu ocasiunea vorbirei mele de aḍĭ nu roșescŭ de rușine, acesta vine de acolo, că noi în cursulŭ ultimilorŭ optŭ anĭ, de când deputații poporului boemŭ au întratŭ în „Reichsrath," de când noi servimŭ atâtŭ de fidelŭ și necondiționatŭ acestui guvernŭ, deja amŭ întêmpinatŭ atâta ignorare, atâta umilință, atâta desprețuire, încâtŭ abia mai simțimŭ, decă ni-se aplică o nouă lovitură de pumnŭ în față, și o lovitură de pumnŭ în față va fi, decă vețĭ respinge propunerea, privitorŭ la textulŭ poliglotŭ alŭ bancnotelorŭ. Inainte cu câtva timpŭ amŭ incuviințatŭ 12 milióne pentru echiparea gloatelorŭ inainte cu câteva ḍile $52^1/_2$ milione fl. pentru mĕsurĭ militare și în scurtŭ timpŭ vomŭ hotărî bugetulŭ. Celŭ puținŭ a patra parte din acéstă sumă va fi jertfa de banĭ ce o aduce poporulŭ boemŭ statului austriacŭ, și chiar jertfa de sânge a fiilorŭ sĕi în adevĕrŭ nu este mică. Acum pășesce poporulŭ boemŭ prin deputații sĕi înaintea acestui guvernŭ și ḍice: Economia nóstră e decăḍută și aprópe de ruină, ne rugămŭ — a pretinde amŭ uitatŭ de multŭ — sĕ ni-se ia economia nóstră sub scutŭ.

Nu, ḍice guvernulŭ, căcĭ acesta costă banĭ! Și érășĭ ne rugămŭ și dicemŭ: Mijlócele nóstre de comunicațiune se nămolescŭ; ne rugămŭ a ni-se da sprijinŭ pentru regularea riurilorŭ. Nu, dice guvernulŭ, căcĭ acésta costă banĭ! Ne mai rugămŭ încă, deórece școla nóstră superióră e neîndestulitorŭ înzestrată, comunele nóstre gemŭ sub povara școlelorŭ medii pe care trebue sĕ le susțină; școlele nóstre industriale suntŭ neîndestulitóre; rugămŭ pe guvernŭ sĕ ne dea sprijinŭ. Nu, ḍice guvernulŭ, căcĭ acesta costă banĭ! Arta nóstră e decăḍută; ne rugămŭ pentru sprijinŭ. Nu, ḍice guvernulŭ, căcĭ acesta costă banĭ! Clădirile monumentale ale țĕrei nóstre cadŭ în ruine; cu câteva mii de florinĭ s'arŭ puté susține acelea spre onórea Austriei. Nu, ḍice guvernulŭ, căcĭ acestea costă banĭ!

După ce așaderă noi amŭ fostŭ respinșĭ cu tóte cererile care costă banĭ, vine în fine poporulŭ boemŭ cu o rugare, care nu costă banĭ. Camerile de comerțŭ boeme și cu ele mai tóte cercurile poporațiunei boeme se adreséză către guvernŭ și cameră cu rugarea, ca la nouĕle tractărĭ cu banca sĕ ia în considerare și trebuințele economice ale regatului Boemia. Dér și aci suntemŭ respinșĭ, nu fiindŭ-că costă banĭ, ci fiindŭ-că nu le place acționarilorŭ băncii. Și așa venimŭ în fine cu o ultimă și cea mai mică rugare, care nu costă nicĭ unŭ crucerŭ pe nimenea, care nu alteréză ființa și conducerea afacerilorŭ ale băncii și nu aduce pagubă nimĕrui pe pămêntŭ, cu rugarea privitóre la textulŭ poliglotŭ alŭ bancnotelorŭ. Intregŭ poporulŭ boemŭ doresce, ca ceea ce li se spune ómenilorŭ pe bancnote, sĕ li-se spună într'o limbă, pe care o și pricepŭ ómenii. Ăsta-i totŭ cuprinsulŭ rugărei. Decă textulŭ de pe bancnotele nóstre ar fi compusŭ în limba arabă ori chineză, toțĭ arŭ numi-o acésta unŭ nonsens, fiind-că nimenea nu pricepe în Austria arăbeșlte séu chinezesce. Dér îmĭ vețĭ concede, că suntŭ în Austria milióne de ómenĭ, carĭ totŭ așa de puținŭ pricepŭ nemțesce și unguresce, ca și ărăbesce și chinezesce. (Vii aprobărĭ în drépta.) Și decă prin urmare în primulŭ casŭ se vorbesce de unŭ nonsens, atuncĭ ca consecință logică și alŭ doilea casŭ e unŭ nonsens.

Deja în anulŭ 1877 a întêmpinatŭ compunerea de acum a bancnotelorŭ mare resistență, și însușĭ actualulŭ ministru de justiție Dr. Prazak a fostŭ acela, care în numele dreptei întregĭ și chiar alŭ Polonilorŭ a rostitŭ cuvintele: „Cu mijlóce ce ne înfățișéză unŭ cinismŭ fără esemplu s'a hotăritŭ, ca tóte tractările sĕ se ia la protocolŭ numai în aceste douĕ limbĭ, în cea germană și maghiară, și astfelŭ au înfățișatŭ în forma bancnotelorŭ aceste douĕ limbĭ ca singurele îndreptățite, décă n'ar fi esistatŭ nicĭ o altă considerațiune contra acestorŭ proiecte, ar fi trebuitŭ sĕ votezŭ eu în contra lorŭ din acestŭ temeiu." De atuncĭ d. deputatŭ Prazak a devenitŭ ministru. Nu sciu câtŭ de departe a mersŭ ingerința ministrului Dr. Prazak asupra tractărilorŭ cu Ungaria și decă lui la tractările asupra prelungirei privilegiului băncii i s'a cerutŭ în specialŭ opiniunea. (Mare ilaritate în stânga.) Der ca membru alŭ guvernului pórtă rĕspunderea pentru acele tractărĭ (Forte adevĕratŭ! în stânga) și sunt în adevĕr curios, că óre în acéstă cestiune ministrul Prazak va vota în contra deputatului Prazak (Ilaritate.) Der unŭ lucru reese în modŭ necesarŭ din acestŭ casŭ, că în fine trebue sĕ șéḍă odată în consiliulŭ corónei unŭ bărbatŭ, care scie representa trebuințele, interesele și dorințele poporului boemŭ cu energiă și cu zelŭ. Căcĭ acestŭ locŭ este acela, care cu tótă forma constituțională a statului nostru este singurulŭ, unde se decide despre sórtea popórelorŭ, ér nu în parlamentŭ, care deja de multŭ a decăḍutŭ la trépta de o simplă mașină de totŭ a guvernului. (Vii aplause și strigărĭ de aprobăre în drepta).

Pentru ce nu vreau sĕ încuviințeze acéstă cerere privitóre la textulŭ poliglotŭ alŭ bancnotelorŭ? Nu cumva e ceva nou séu neauḍitŭ? Din contră, de când au esistatŭ bancnote în Austria, textulŭ a fostŭ dela începutŭ tipăritŭ în tote limbile imperiului și însușĭ absolutismulŭ germanisătorŭ n'a procedatŭ la nicĭ o astfelŭ de

modificare, cum s'a întêmplatŭ acésta acum. Insuşĭ absolutismulŭ a fostŭ pré cum se cade, decâtŭ ca sĕ întreprindă astfelŭ de vexaţiunĭ cu popórele. (Fórte adevĕratŭ! în drépta). Numaĭ în statutulŭ băncii din anulŭ 1863 nu se cuprinde nimicŭ despre textulŭ bancnotelorŭ. In acéstă direcţiune ministrulŭ de finanţe a datŭ următorulŭ emisŭ, în care se dice: »Octogonulŭ pe partea dréptă a bancnotei conţine cuvintele 100 fl. în deve limbĭ ale regatelorŭ şi ţĕrilorŭ monarchieĭ.« Subscrisŭ e ministrulŭ de finanţe de atuncĭ Plener. (S'audimŭ! în drépta). Credŭ că pe acestŭ bărbatŭ nimenea nu-lŭ va ţine de unŭ şovinistŭ cehŭ. Der chiar unŭ centralistŭ atâtŭ de incarnatŭ, cum era Plener nu s'a demisŭ sĕ facă o astfelŭ de modificare în textulŭ bancnotelorŭ, care sĕ ofenseze popórele Austrieĭ, pentru aşa ceva 'a trebuit sĕ vină ântêiu unŭ ministerŭ Auersperg şi unŭ ministerŭ Taaffe. (Ilaritate în stânga). Sperŭ că deputatŭ Plener fiiulŭ nu va lucra maĭ nenobilŭ, decâtŭ cum a lucratŭ Plener tatălŭ. (Fórte bine! în drépta).

Ministrul de finanţe la cererea d'a fi poliglotŭ textulŭ bancnotelorŭ a replicatŭ, că după cum crede elŭ nu acesta e loculŭ potrivitŭ d'a lua o decisiune asupra egaleĭ îndreptăţirĭ a limbilorŭ. Ministrulŭ de finanţe a disŭ mai departe, că nu pune nicĭ unŭ preţŭ pe aceea, ca limba sa maternă sĕ figureze cu două cuvinte într'unŭ unghiu alŭ bancnotelorŭ. Are dreptate, nicĭ sĕ nu figureze limbile popórelorŭ Austrieĭ în două cuvinte într'unŭ unghiu alŭ bancnotelorŭ, ci egala îndreptăţire cere, ca *întregulŭ textŭ alŭ bancnotelorŭ sĕ se cuprindă pe ele în tóte limbile* (Fórte adevĕratŭ! în drépta.) Der decă ministrulŭ de finanţe a adausŭ cu óre-care dispreţŭ, că nu pune nicĭ unŭ preţŭ pe aceea, ca aceste cuvinte sĕ se cuprindă pe bancnote, eu credŭ că densulŭ ar trebui sĕ pună preţŭ pe aceea şi sĕ nu-ĭ fiă indiferentŭ, căcĭ trebue sĕ scie şi a sciutŭ, că e dorinţa unorŭ popóre întregĭ (Fórte adevĕratŭ! în drepta) şi faţă cu o astfelŭ de cerere opiniunea singuraticelorŭ persóne, de arŭ fi chiar miniştri, sĕ se dea câtŭ maĭ la o parte. Dér credŭ, că cu aceste cuvinte ministrulŭ n'a luatŭ lucrulŭ atâtŭ de seriosŭ. Am convingerea, că va pune fórte mare preţŭ pe aceea şi va afla o fórte mare satisfacţiune în aceea, decă i-ar succede faţă cu Ungurii a pune chiar aceste două cuvinte pe textulŭ bancnotelorŭ. (Aşa e! în drépta.) Der tocmaĭ acésta e tristŭ şi ruşinătoru în tótă afacerea, nu ruşinătorŭ pentru noi, ci ruşinătorŭ pentru guvernulŭ austriacŭ, că e atâtŭ de slabŭ, atâtŭ de fără ajutorŭ şi atâtŭ de neputinciosŭ faţă cu Ungurii, că nu i-a fostŭ cu putinţă nicĭ măcar a pune aceste două cuvinte în textulŭ bancnotelorŭ. (Bravo! Bravo! în drépta.) (Va urma.)

SCIRILE DILEI.

„Fóia Diecesană“ din Caransebeşŭ publică următorulŭ avisŭ: »Comitetulŭ centralŭ, instituitŭ pentru arangiarea festivităţiĭ *iubileuluĭ de 50 de anĭ* alŭ preoţieĭ Preasfinţieĭ Sale d-luĭ Episcopŭ diecesanŭ *Ioanŭ Popasu*, în urma maĭ multorŭ recercărĭ venite din afară se vede îndemnatŭ de a aduce la cunoscinţa onoratuluĭ clerŭ şi poporŭ din diecesă, că aderéză la ideea emanată din partea maĭ multorŭ onoraţiorĭ aĭ diecesei, ca din incidentulŭ acestuĭ iubileu sĕ se înfiinţeze o *fundaţiune*, carea sĕ pórte numele Inaltuluĭ iubilarŭ. Şi acésta o face cu atâtŭ maĭ virtosŭ, pentru că insuşĭ comitetulŭ centralŭ în listele emise a declaratŭ, că prisosulŭ se va întrebuinţa spre unŭ scopŭ filantropicŭ, nedeterminându-lŭ însĕ maĭ de aprópe. Decĭ, aducêndŭ acésta la cunoscinţa on. clerŭ şi poporŭ alŭ diecesei, ne rugămŭ, ca avêndŭ în vedere scopulŭ celŭ sublimŭ de maĭ susŭ, fiecare sĕ binevoéscă a contribui în acestŭ înţelesŭ. Éră ce privesce însăşĭ fundaţiunea, comitetulŭ va depune acéstă causă în mânile ven. sinodŭ eparchialŭ, spre luarea ulteriórelorŭ disposiţiunĭ. Caransebeşŭ, din şedinţa comitetuluĭ centralŭ ţinută la 21 Februarie (7 Martie) 1887. Filaretŭ *Musta* m. p., protosincelŭ, ca preşedinte. Traianŭ *Barzu*, notarŭ.«

—x—

Rabinulŭ din Bistriţă, Eugenŭ Horowitz, e distinsŭ de »Kolozsvar“ cu linguşitorulŭ titlu de „patrioticŭ«, fiindŭ că s'a oferitŭ de bunăvoiă a face colecte între credincioşiĭ seĭ pentru Kulturegylet. E lucru vechiu că jidovii suntŭ ceĭ maĭ „patriotĭ«, sciu eĭ jupanii ce facŭ. In curêndŭ are sĕ vină timpulŭ când jidovii vorŭ linguşi pe Ungurĭ cu titlulŭ de „patriotĭ“.

—x—

Cu începerea anuluĭ şcolarŭ 1887/88 (la 1 Septemvre în scólele reale militare, la 18 Septemvre în orfelinatulŭ militarŭ şi în academiile militare) *suntŭ de ocupatŭ* în institutele c. r. de cultură şi crescere militare vr'o 300 de locurĭ erariale fără nicĭ o plată şi cu jumĕtate plata, apoi locurĭ fundaţionale şi cu plată. Acestea se împartŭ astfelŭ: 20 în orfelinatulŭ militarŭ, 190 în anulŭ I-iu alŭ scólelorŭ reale inferióre militare, 30 în anulŭ alŭ III-lea alŭ scólelorŭ reale inferióre militare, 60 în anulŭ I-iu alŭ academiilorŭ militare, şi adecă: 30 locurĭ în academia militară din Wiener-Neustadt şi 30 în academia technică militară din Viena. In anulŭ alŭ II-lea şi alŭ III-lea alŭ scólelorŭ reale inferióre militare, apoi în toţĭ aniĭ scólelorŭ reale superióre militare o primire regulată nu esistă, ci în acestĭ anĭ numaĭ acele locurĭ se ocupă, care devinŭ libere prin întêmplătóre scădere (mórte, concediare ş. a.) Pretenţiune asupra locurilorŭ erariale scutite de plată séu cu jumĕtate plata în scólele reale şi academiile militare o au numai fiiĭ de ofiţerĭ, de funcţionarĭ militarĭ, de subofiţerĭ aĭ statuluĭ activŭ şi alŭ invalidilorŭ, de suboficerĭ şi de maestri aĭ capelelorŭ militare retraşĭ din armată, apoi de funcţionarĭ şi servitorĭ aĭ curţiĭ şi civilĭ aĭ statului.

—x—

Pictorulŭ *Munkacsy* va lucra treĭ tablourĭ ce au sĕ împodobéscă noulŭ edificiu parlamentarŭ din Pesta. Pentru aceste tablourĭ şi-a alesŭ următórele motive: „Luarea în posesiune a ţĕriĭ prin Arpad“, „Intemeiarea statului Ungaria“ şi „Ântêia legislaţiune prin regele Stefanŭ celŭ sfântŭ«.

—x—

Marţĭ în sĕptĕmâna trecută isbucni unŭ *incendiu* într'unŭ magazinŭ de furagiu alŭ casarmei de cavaleriă din *Oradea mare*, nimicindŭ coperişulŭ şi provisiunile de fênŭ şi paie grămădite acolo. In timpulŭ foculuĭ, vr'o 80 de caĭ ce erau păzitĭ în curte rupseră căpestrele cu care erau legaţĭ şi o luară la fugă din curtea casarmei pe strade, pricinuindŭ mare panică între trecĕtorĭ. Maĭ multĭ husarĭ fură trimişĭ sĕ întórcă caiĭ, der nu isbutiră. Atuncĭ unuĭ cornistŭ husarŭ îĭ veni o ideă mântuitóre. Luă trâmbiţa şi suflă semnalulŭ pentru hrană. Audindŭ caiĭ cunoscutulŭ semnalŭ, ciuliră urechile şi se întórseră de bună voiă în trapŭ la casarmă. Foculŭ a fostŭ stinsŭ într'o jumĕtate de óră.

—x—

Alŭ patrulea congresŭ alŭ corpuluĭ didacticŭ din România va fi la Iaşĭ, în dilele de 30 şi 31 Martie şi 1 Aprilie viitorŭ. Se va discuta: *Organisarea învĕţămĕntuluĭ secundarŭ.*

Procesŭ de calumniă

contra d-luĭ *Franciscŭ Hossu Longinŭ*, advocatŭ în Deva.

(Urmare şi fine.)

In primăvéra anuluĭ 1881, fără a presupune ce mĕ aşteptă, am fostŭ necesitatŭ — căcĭ eu nu aveamŭ se comunicŭ vre-odată cu d-sa, — sĕ întru în edificiulŭ presidialŭ într'o afacere advocaţială. Momentulŭ aşteptatŭ a sositŭ. Preşedintele, după ce s'a purtatŭ cu mine într'unŭ modŭ neobicinuitŭ, ca pupăză pe colacŭ, mĭ-a arĕtatŭ uşa.

Atâta nu a fostŭ de ajunsŭ, ci de locŭ a făcutŭ arĕtare în scrisŭ contra mea, că eu m'aşŭ fi purtatŭ necuviinciosŭ faţă cu elŭ, şi pentru aceea a trebuitŭ sĕ mĕ îndrume afară, decĭ a cerutŭ pedepsirea mea şi sĕ se invite şi camera advocaţială, ca şi acolo sĕ fiu pedepsitŭ.

Tribunalulŭ — la care d-sa e şefŭ, — luândŭ arĕtarea preşedintelui drept „documentŭ publicŭ“ (Közokmány) fără sĕ mĕ asculte şi fără ca sĕ facă vre-o investigaţiune óre-care, m'a adjudecatŭ la o amendă de 50 fl. şi a decisŭ sĕ se invite camera advocaţială din Alba-Iulia a face acelaşĭ lucru. Tabla reg. a întăritŭ acéstă adjudecare şi a modificatŭ numaĭ suma pedepsei scădendŭ-o la 10 fl.

Eu de altă parte — de locŭ — am făcutŭ arătare la ministru de justiţiă, cerêndŭ unŭ comisarŭ, ca sĕ investigeze faptulŭ, şi totŭ odată am cerutŭ şi scutulŭ cameriĭ advocaţiale.

D-lŭ ministru — cu tóte că l'am solicitatŭ în maĭ multe rêndurĭ, — treĭ anĭ de dile nu mĭ-a rĕspunsŭ nimicŭ; în fine (după afacerea dela 22 Nov. 1883) m'am trezitŭ într'o di, că mi se renapoiază tóte plânsorile, cu acelŭ rĕspunsŭ, că înalta Curiă nu a aflatŭ nimicŭ de urmăritŭ, — decĭ jalbele mi-se renapoiază. Camera advocaţială în adunarea generală procsimă a decisŭ, ca în raportulŭ anualŭ, sĕ raporteze ministruluĭ de justiţiă despre şicanele şi tractările ce le îndurŭ sistematicŭ din partea preşedinteluĭ tribunaluluĭ din Deva. Acestŭ decisŭ asemenea s'a întăritŭ de înalta Curiă. Tóte aceste ar fi fostŭ, cum ar fi fostŭ, ei, dér duşmanulŭ meu nu s'a mulţămitŭ numaĭ cu atâta.

Ca ilustraţiune şi ca sĕ aveţĭ celŭ puţinŭ o ideiă óre-care, la ce şicane, ce persecuţiunĭ, ce pagube, ce dehonestărĭ şi la ce sĕcăturĭ am fostŭ espusŭ, voiu aminti numaĭ atâta — ceea ce din acte încă se dovedesce afară de tótă îndoéla, — că de când e preşedinte de tribunalŭ în Deva D-lŭ Dr. Solyom Fekete am fostŭ incurcatŭ în treĭ procese marĭ criminale: 1) pentru *agitare*, 2) pentru *violenţă* contra organelorŭ publice., şi 3) pentru recenta *irredentă*. Am fostŭ pedepsitŭ celŭ puţinŭ de dece orĭ cu amende bănescĭ de 100 fl., 50 fl., 20 fl. şi aşa maĭ departe. Prin mijlocirea preşedinteluĭ s'au făcutŭ contra mea la camera advocaţială arĕtărĭ érăşĭ de vr'o dece orĭ. — Şi mi s'a călcatŭ casa în două rêndurĭ sub cuvêntŭ de perchisiţiune domiciliară.

Că ce a trebuitŭ sĕ suferŭ dela uniĭ subalternĭ hiperzeloşĭ aĭ contraruluĭ meu, credŭ că e superfluu a spune şi a esplica aicĭ şi aceea, că cu ce inimă şi cu ce disposiţiunĭ spirituale a trebuitŭ sĕ intru dilnicŭ în localităţile tribunaluluĭ şi ce am simţitŭ, când vrêndŭ, nevrêndŭ, am fostŭ necesitatŭ sĕ dau faţă cu acela, care mĭ a făcutŭ tóte acele, ce se vĕdŭ din acte, ce se află înaintea D-Vóstră.

Este adevĕratŭ, că tóte acusele criminale, ridicate contra mea, s'au doveditŭ de nefundate şi am fostŭ declaratŭ de nevinovatŭ; este adevĕratŭ şi aceea, că amendele bănescĭ tóte le-a cassatŭ inalta Tablă regéscă şi că tóte suspiţiunările, luate la protocolŭ de cătră preşedintele Tribunaluluĭ din Deva contra mea, până la una s'au constatatŭ de nefundate şi camera advocaţială, pe lângă absolvarea mea, a fostŭ necesitată a aduce şi acele şicane la cunoscinţa ministruluĭ,—eĭ, der până mi-s'a judecatŭ nevinovăţia, până s'au cassatŭ amendele şi s'au sistatŭ investigaţiunile la camere, până atuncĭ, dicŭ, ve puteţĭ închipui, că cu ce ochĭ am fostŭ privitŭ de amicii, de inimicii, de cunoscuţii şi maĭ cu sémă de clienţii meĭ, carĭ şi-au încredinţatŭ avutulŭ lorŭ îngrijireĭ mele.

Vĕ puteţĭ închipui, că cum a înaintatŭ resolvarea favorabilă a causelorŭ mele contrarulŭ meu şi ce părerĭ s'au rĕspânditŭ în publicŭ, care nu cunoscea starea lucruluĭ despre mine.

Apoĭ, pe când contrarulŭ meu era totŭ îngrăditŭ şi prin disposiţiunĭ făcute încuragiatŭ, pe atuncĭ eu, fără ajutorŭ, trebuiam sĕ luptŭ totŭ pe câmpŭ deschisŭ şi vocea mea suna totŭ numaĭ în pustiă.

Acestea şi alte asemenea împrejurărĭ şi fapte au premersŭ diua dela 22 Noemvre 1883, când pentru a doua óră am fostŭ insultatŭ, ameninţatŭ şi împedecatŭ în calitatea mea de advocatŭ.

Aceste împrejurărĭ şi fapte m'au impresionatŭ, când am compusŭ şi espedatŭ telegrama şi petiţiunea de sub întrebare, în asemenea situaţiune am fostŭ când, ca păzitorŭ alŭ legiĭ, m'am adresatŭ supraveghiatoruluĭ justiţieĭ, cerêndu-ĭ ajutorulŭ şi arĕtândŭ rĕulŭ ce bântue justiţia dela noĭ.

Sunt decĭ de părere, că rĕulŭ, ce am combătutŭ şi am voitŭ a-lŭ lecui, nu se póte stirpi pe acéstă cale şi că tragerea mea la rĕspundere aicĭ nu are nicĭ o basă legală.

Nĕcazurĭ preoţescĭ.

Cigmău, în Februariu 1886.

Domnule Redactorŭ! S'a scrisŭ şi vorbitŭ cu tótă ocasiunea despre preoţimea română, când acusând'o de indiferentă şi egoistă, când provocând'o ca sĕ-şĭ împlinéscă maĭ cu energiă datorinţa ce are. Daţi-mĭ voiă Domnule Redactorŭ şi mie, ca unuĭ neînsemnatŭ membru alŭ cleruluĭ gr. cat., sĕ presentezŭ on. publicŭ cetitorŭ unŭ tablou fidelŭ alŭ vieţiĭ preoţilorŭ, scosŭ din esperiinţa mea de 18 anĭ, spre a se vede şi cunósce, în ce împrejurărĭ trăesce preoţimea şi încâtŭ merită ea tótă — căcĭ suntŭ destuĭ, carĭ merită — imputările dilnice ce i se facŭ.

Sórtea a decisŭ, ca la începutulŭ carierei mele de preotŭ sĕ vieţuescŭ într'o comună locuită de diferite naţionalităţĭ. Acéstă comună este Ighiulŭ din protopopiatulŭ Albeĭ-Iulie. Aicĭ am aflatŭ poporulŭ bine condusŭ de antecesorii preoţĭ, carĭ au fostŭ bărbaţĭ învĕţaţĭ şi Românĭ bunĭ.

Lucrulŭ celŭ dintêiu alŭ fiăcăruĭ preotŭ este îngrijirea, ca sĕ aibă o scólă câtŭ se póte de bună. Causa scóleĭ der am îmbrăţoşat'o şi eu cu totă căldura unuĭ tênĕrŭ, care postpune interesele proprii celorŭ publice naţionalĭ. Cunoscuta axiomă: »voesce şi veĭ pute“ se adeverĭ şi de astădată. Cu unŭ poporŭ micŭ şi cu mijlóce fórte modeste s'a efectuitŭ ce nimenea n'ar fi pututŭ crede: o scólă confesională după planulŭ ministerialŭ. Şi care a fostŭ remunerarea pentru atâtea osteneli şi jertfe? Persecuţiunea. Étă pentru ce:

Sub decursulŭ edificăreĭ scóleĭ m'am lipsitŭ de comoditatea de a dispune de o localitate a caseĭ parochiale, în favorulŭ instrucţiuneĭ copiilorŭ. Rĕposatulŭ protopopŭ Gregoriu Elecheşiu stăruia sĕ publicămŭ concursŭ cu 200 fl. la postulŭ de învĕţătorŭ sub cuvêntŭ că aşa cere ordinaţiunile, în urma căruia Prea Veneratulŭ Consistorŭ denumi pe unŭ tênĕrŭ docente, pre care însĕ poporulŭ n'a voitŭ a-lŭ primi. Acésta a fostŭ culpa, pentru carea am fostŭ moralminte crucifiptŭ.

Preotulŭ însĕ nu are numaĭ misiune culturală, ci elŭ este chiămatŭ a lucra şi în altă direcţiune, anume a apĕra interesele poporuluĭ orĭ unde cere lipsa. Activitatea mea în direcţiunea acésta captivase aşa de tare voinţa poporuluĭ, încâtŭ era totdéuna unitŭ în tóte cestiunile sale vitale.

Disciplina cea bună provocă resistinţa la contrarĭ, carĭ bătură şi la uşa metropolitană, ba denunţările ajunseră şi până la ministerŭ. Obsevândŭ eu intenţiunea contrarilorŭ politicĭ ungurĭ, aşteptamŭ numaĭ ocasiunea ca sĕ mĕ strămutŭ, căcĭ şi aşa parochia îmĭ era de totŭ săracă şi nu satisfácea nicĭ celorŭ maĭ modeste pretensiunĭ ale unuĭ preotŭ. Acésta nu întârdiă multŭ, fiindŭ denumitŭ de administratorŭ alŭ parochieĭ Alba-Iulia-Maierĭ. Dér şi acĭ îmĭ aflaiu duşmanĭ, carĭ fiindŭ corupţĭ din partea unorŭ ómenĭ interesaţĭ, strigau în gura mare: „nu primimŭ popă datŭ afară de ministerŭ« — alusiune la denunţările corifeilorŭ maghiarĭ din Ighiu. In fine fuĭ provocatŭ sĕ abdicŭ de acea parochiă, după ce bătusemŭ drumulŭ dela Ighiu până la Alba-Iulia în vre-o 4 Duminecĭ cu spesele proprii, şi am suferitŭ insultele aruncate publice în faţa mea de ceĭ anume instruaţĭ.

Intr'aceea veni altă ocasiune de strămutare la comuna Galda inferióră. Poporulŭ acesteĭ parochiĭ coruptŭ fiindŭ de alţiĭ nu cunóscea autoritate preoţéscă, ci se conduce maĭ numaĭ de frica legilorŭ penale. Antecesorulŭ meu a stăruitŭ după putinţă a face bine, a susţiné or-

dinea şi moralitatea, cu tóte acestea a avutŭ a suferi multe neplăcerĭ din partea poporului. Eu o păţisemŭ însĕ şi mai rĕu. Abia trecuse unŭ anŭ de activitate, şi mĕ pomenescŭ din chiar seninŭ trasŭ şi încurcatŭ in procesŭ, fiindŭ-că prea tare apĕramŭ averea bisericei şi stăruiamŭ pentru susţinerea autorităţii preoţescĭ faţă cu omeniĭ disordinei şi imoralităţii.

Atâta a fostŭ destulŭ. O comisiune succede altei comisiunĭ ca în contra unui criminalŭ dându-se intr'acea contrarilorŭ bună speranţă de isbândă. Maioritatea poporului scandalisată privea cu uimire la tóte, er' resultatulŭ fu sacrificarea pastorului ca sĕ se implinéscă scriptura: bate-voiu păstoriulŭ şi se vorŭ risipi oile«. Astfelŭ pentru zelulŭ meu, neputendŭ fi bătutŭ de contrarii politicĭ, am fostŭ bătutŭ în fine de omenii mei agitaţĭ de cărturarĭ şi farisei.

Primisemŭ ordinulŭ a mĕ strămuta la Ghirbomŭ in protopopiatulŭ Sebeşului. Poporulŭ de aicĭ însĕ audise de preotulŭ ţipatŭ din Galda şi nu voia a mĕ primi, ci merse sĕ remonstreze la Esc. Sa. Acum devenisemŭ între două focurĭ. Eu însĕ m'am supusŭ sorţii şi trecui la noua parochiă.

Aci aflasemŭ o şcolă miserabilă, cu unŭ învĕţătorŭ ignorantŭ, care pentru câţiva florenĭ pe anŭ instrua pe câte 10—12 copii a silabisa după metodulŭ primitivŭ, recita cu ei rugăciunile şi atâta era totŭ. Cursulŭ învĕţămêntului ţinea preste totŭ cam patru lunĭ. Tinerimea adultă avea datină a se aduna in tóte Duminecile şi sĕrbătorile la şcolă, sĕ-şi petrecă şi sĕ comită totŭ felulŭ de necuviinţe. Bĕtrânilorŭ le plăcea acesta şi diceau că aşa au făcutŭ şi ei. 'Mĭ succese a face puţină ordine, a aduce de învĕţătorŭ in loculŭ celui neaptŭ unŭ preparandŭ mai cum se cade şi făcui sĕ înceteze încâtva escesele tinerimei, ceea ce produse indignaţiune in poporŭ. Se mai adauge la acesta, că concubinatele erau la ordinea dilei. Tinĕrulŭ ducea fata la sine, cu seu fără scirea părinţilorŭ, apoi veneau părinţii şi pretindeau dela preotŭ sĕ servéscă sânţirea casei (osfestania) şi se cetéscă tinerilorŭ molitva „cununiei jumĕtate“. De capacitare nu era vorbă, pentru că ei rĕspundeau că aşa s'au obicĭnuitŭ.

Afară de acestea porţiunea canonică era micşorată în multe parţele prin lăcomia unorŭ vecinĭ; curatorulŭ fu provocatŭ a o păzi şi reintregi, in care scopŭ s'au şi făcutŭ paşii de lipsă; acesta încă nu lĭ-a convenitŭ la unii. Insĕ tuturorŭ acestora le puse vêrfŭ evenimentulŭ următorŭ: Făcêndu-se segregarea păşunei preotulŭ a căpătatŭ separatŭ de poporŭ unŭ locŭ forte bunŭ. Cunoscêndŭ eu indignaţiunea poporului din causele enumerate, am tăcutŭ 3 ani şi n'am folositŭ separatŭ păşunea, ci cu comuna, care lua în arendă păşunea domeniului seminarialu catolicŭ, lângă care s'a datŭ şi păşunea nostră parochială. După-ce arendatorii domeniului nu au mai concesŭ poporului acestŭ păşunatŭ, parţela parochială se putea folosi separatŭ şi m'am şi încercatŭ a mĕ folosi de dreptulŭ acesta acordatŭ prin lege, der primarulŭ mĕ opri cu forţa. Esc. Sa Metropolitulŭ, fiindŭ însciinţatŭ, dete ordinŭ protopopului sĕ iese la faţa locului, şi sĕ cerce starea lucrului.

Observŭ şi aceea, că eu am solvitŭ contribuţiunea pentru acelŭ locŭ de păşune dela timpulŭ predărei în folosinţă şi totuşĭ nicĭ după 3 anĭ de folosire comună nu mi se concese folosinţa eschisivă. Ba in anulŭ 1883 primarulŭ, care era interesatŭ în causă, şi cu representanţa comunei, fără a mĕ întreba, esarendară loculŭ din cestiune, eră arenda o luà insuşĭ primarulŭ. Ajunge a spune, că în cele din urmă am fostŭ silitŭ sĕ solvescŭ contribuţiunea er cu pretensiunea am fostŭ îndrumatŭ la calea legei civile....

Am disŭ, că primarulŭ s'a opusŭ cu forţa în contra folosirei dreptului la păşunea parochială. Acusatŭ pentru abusŭ de oficiu, din rĕsbunare provocà poporulŭ la inimiciţiă şi etă-mĕ din nou trasŭ în procesŭ. In fine îmĭ succese totuşĭ a restabili pacea dorită in poporŭ, der după 6 lunĭ de linisce Prea Veneratulŭ Consistoriu trimite o comisiune la faţa locului ca sĕ întrebe pe poporŭ, decă este indestulitŭ cu preotulŭ sĕu nu? Se decretă se trecă causa prin formalităţile legei şi apoi se descărcă asupra mea unŭ trăsnetŭ încărcatŭ de miasmele cătranului cu totă puterea sdruncinătóre.

Intrebândŭ pe unulŭ dintre mai marii clerului, că ce ar fi de făcutŭ şi cum sĕ ne orientămŭ în purtarea nóstră cu poporulŭ, îmĭ rĕspunse: „sĕ laşi tóte după voia poporului“. Va fi adecă mai bine a fi inculpatŭ ca negligentŭ din partea superiorilorŭ, decâtŭ de activŭ din partea poporului?

Funestŭ şi periculosŭ principiu! Preotulŭ nu este déră decâtŭ unéltă şi jucăriă în mâna poporului. Consecinţa acestui principiu este, că poporulŭ nu mai pune nicĭ unŭ preţŭ pe autoritatea preoţilorŭ, ci indată ce nu-i convine ceva, alergă cu jalba în proţapŭ la Blaşiu, şi ca sĕ dea unŭ pondŭ mai mare causei, îşĭ conduce şi advocaţĭ, cum s'a intêmplatŭ în comunele Ghirbomŭ, Henigŭ, Şieuşia ş. a. 'Mĭ aducŭ aminte la loculŭ acesta de cuvintele, ce le cetisemŭ nu de multŭ intr'o foiă bisericéscă română: „A face ca preoţimea sĕ-şĭ pérdă autoritatea sa inaintea poporului însemnă a demoralisa poporulŭ în întregulŭ înţelesŭ alŭ cuvêntului, — a i pregăti perirea.“

Ce vomŭ dice după tóte acestea despre subsistinţa preotului şi a familiei sale? Este sciutŭ, că preoţii românĭ nu suntŭ salarisaţĭ, ci trăescŭ din esploatarea cu sudorĭ crunte a agrilorŭ parochialĭ, situaţĭ în multe locurĭ pe delurĭ şi surpăturĭ. Cine va rebonifica preotului timpulŭ şi spesele perdute în procese? Unde este despăgubirea speselorŭ făcute cu imbunătăţirea agrilorŭ nefolositorĭ când încă până a nu începe a se bucura de ródele muncei sale, trebue sĕ se strămute? Nu se împinge óre preotulŭ cu forţa în ruina stărei sale materiale?

Astfeliu stândŭ lucrurile preoţii potŭ esclama cu prigonitulŭ lorŭ episcopŭ de odinióră Inoc. Micu Klain: *„Heu miseram nostram nullibi fors în Europa auditam sortem“*. Etă déră, că preoţii nu suntŭ neactivĭ, indiferenţĭ orĭ chiar trecuţĭ în castre străine, ci adese-orĭ momente de desperare îi silescŭ şi pe ei sĕ alunece din calea adevĕrului, căcĭ pentru a pute înfrânge nenumĕratele lupte şi greutăţĭ, pe carĭ le întîmpină astădĭ unŭ preotŭ dela sate, se poftesce mai întâiu de tóte sĕ 'i se dea putere şi autoritate faţă cu poporulŭ.

Dixi et salvavi animam meam.

Ioachimŭ Crişianŭ, parochŭ gr. cat.

Academia Română.

Sesiunea generală din anul 1887.

Programa lucrărilorŭ.

1. Raportulŭ Secretarului generalŭ despre activitatea Academiei în decursulŭ anului incetatŭ 1886—87.
2. Alegerea comisiunii pentru examinarea lucrărilorŭ făcute în decursulŭ anului încetatŭ 1886—87.
3. Alegerea comisiunii financiare pentru cercetarea compturilorŭ din anulŭ încetatŭ 1886—87 şi pentru combinarea budgetului pe anulŭ 1887—88.
4. Alegerea comisiunii pentru cercetarea publicaţiunilorŭ presentate la concursulŭ *Premiului* de 1500 lei alŭ *Asociaţiunei craiovene pentru înaintarea învĕţămêntului publicŭ* pe anulu 1887.
5. Darea de semă a D-lui B. P. Haşdĕu despre lucrarea Marelui Etimologicŭ alŭ României.
6. Raportulŭ comisiunii însărcinate cu cercetarea publicaţiunilorŭ presentate la concursulŭ premiului *Năsturelŭ-Herescu* de 4000 lei şi a premiului *Heliade-Rădulescu* de 5000 lei pe 1887.
7. Raportulŭ comisiunii însărcinate cu cercetarea manuscrisului presentatŭ la concursulŭ *Premiului Lazăr* pe 1887: *Flora descriptivă a unui judeţu din România* după alegerea concurentului.
8. Relaţiunea Secţiunii literare asupra probelorŭ de traducere din *M. T. Ciceronis, De officiis lib. I.*, presentate la concursŭ.
9. Raportulŭ comisiunii financiare asupra compturilorŭ pe anulŭ 1886 87.
10. Raportulŭ Comisiunii însărcinate cu examinarea lucrărilorŭ făcute în decursulŭ anului incetatŭ 1886—1887.
11. Regulamentarea premielorŭ ce suntŭ a se da din fondulŭ G. San-Marinŭ.
12. Determinarea subiectului ce este a se pune la concursulŭ premiului Heliade-Rădulescu de 5000 lei pentru anulŭ 1890.
13. Decisiune privitóre la *Premiulŭ Alexandru Ionŭ Cuza.*
14. Raportulŭ comisiunii însărcinate cu revisuirea Regulamentului generalŭ.
15. Raportulŭ comisiunii însărcinate cu facerea esplorărilorŭ dela Cucutenĭ.
16. Raportulŭ comisiunii permanente a Bibliotecei.
17. Discursulŭ de recepţiune alŭ d lui Gr Cobălcescu (Art. 25 Stat.. 63 Reg.)
18. Alegerea unui membru alŭ Academiei în Secţiunea literară în loculŭ rĕposatului G. M. Fontaninu.
19. Alegerĭ de membri onorarĭ şi corespondenţĭ.
20. Cestiunea ortografiei. Continuarea discuţiunii asupra lui *U* mutŭ finalŭ.
21. Alegerea comisiunii de 9 membri pentru cercetarea publicaţiunilorŭ ce se vorŭ presenta la concursulŭ premielorŭ Năsturelŭ-Herescu de 4000 lei şi Lazărŭ de 5000 lei pentru anulŭ 1888.
22. Alegerea comisiunii pentru cercetarea lucrărilorŭ ce se vorŭ presenta la concursulŭ premiului *Heliade-Rădulescu* pe 1888· *Nunta la Românĭ. Studiu etnograficŭ comparativŭ.*
23. Formarea budgetului pe anulŭ 1887—88.
24 Alegerea Preşedinţilorŭ şi Vice-Preşedinţilorŭ Secţiunilorŭ. (Art. 14 Stat.)
25. Alegerea Secretarului Secţiunii istorice pe 7 anĭ, 1887—1894. (Art. 15 Stat.)
26. Alegerea Delegaţiunii pentru anulŭ 1887—88.
27. Raportulŭ Secretarului generalŭ asupra lucrărilorŭ sesiunii generale.

Ultime scirĭ.

Viena, 15 Martie. — O înaltă personalitate militară, întreţinêndu-se cu unŭ corespondentŭ alŭ unui jurnalŭ strĕinŭ, s'a esprimatŭ în terminii următorĭ asupra situaţiunei actuale: Rusia nu va ocupa Bulgaria fiind-că ea este în acestŭ momentŭ incapabilă de a o face. Décă Rusia ar trece prin România, Austria se va afla în necesitatea de a începe rĕsboiu. Pe de altă parte, debarcarea unei armate de ocupaţiune la Varna séu la Burgas, ar fi o operaţiune riscată. Lucrurile ar sta altfelŭ décă aceste oraşe s'ar afla în mânile insurgenţilorŭ bulgarĭ, eată pentru ce neisbânda ultimei conspiraţiunĭ silesce Rusia a amâna planulŭ ei de ocupare. De altmintrelea România fiindŭ în posesia Dobrogei ţine cheia Bulgariei.

Petersburg, 15 Martie. — Ministrulŭ de rĕsboiu, din ordinulŭ Ţarului, a publicatŭ unŭ decretŭ, prin care se măresce solda oficerilorŭ, în acestŭ decretŭ ministrulŭ esprimă speranţa, că oficerii vorŭ sci sĕ se arate demnĭ de acéstă favóre.

Bucurescĭ, 15 Martie. — „Rom. lib.“ dice, că d, inginerŭ Dragu, şefulŭ atelierelorŭ căilorŭ ferate, a fostŭ chiămatŭ la ministerulŭ de rĕsboiu, unde i s'a recomandatŭ sĕ pue de urgenţă în reparaţiune unŭ numĕrŭ de 400 vagóne pentru trebuinţele acelui ministerŭ.

DIVERSE.

Din istoria ordinului Iesuiţilorŭ. — Ordinulŭ Iesuiţilorŭ, alŭ cărui generalŭ a muritŭ de curêndŭ, numĕră dela intemeiarea sa până la Pater Beckx, 22 generalĭ, dintre carĭ 11 Italienĭ. (Aquaviva, Viteleschi, Caraffa, Piccolomini, Gotifredo, Oliva, Tamburini, Visconti, Centurioni, Ricci, Fortis); 4 Spaniolĭ, între carĭ intemeiătorulŭ ordinului, Ignaz Loyola (1541 până la 1556), şi succesorii sĕi Loinez, Borgia şi Gonzales: 3 Belgianĭ (Mercurian, de Noyette, Beck); 1 Germanŭ (Nikel); 1 Boemŭ (Netz); 1 Polonŭ (Borzogowski) şi 1 Olandezŭ (Rothaan). Alegerea generalului urméză după o pregătire de 8 dile. Alegĕtorii suntŭ închişĭ şi constrînşĭ a posti numai cu pâne şi cu apă, şi suntŭ puşĭ în libertate numai după deslegarea problemei lorŭ. La votare decide maioritatea absolută. Celŭ alesŭ trebue sĕ între în funcţiă, altfelŭ se pedepsesce cu escomunicare. Generalulŭ ordinului esercită o influenţă fără marginĭ asupra tuturorŭ membrilorŭ societăţii lui Isusŭ. După regulamentulŭ lui Loyola îi este datorŭ fiecare membru supunere, „ca când ar fi cadavrulŭ sĕu toiagulŭ unui anticŭ.“ Generalulŭ numesce pe toţĭ funcţionarii ordinului, afară de „Admonitor« şi de cei patru asistenţĭ, carĭ se alegŭ de congregaţiunea generală. Admonitorulŭ este însărcinatŭ în specialŭ a supraveghia conduita generalului, a'i da poveţe şi are chiar dreptulŭ şi datoria a-lŭ admonia când găsesce că purtarea lui e neregulată. Ce privesce pe asistenţĭ, ei formeză consiliulŭ secretŭ alŭ generalului cu votŭ deliberativŭ, er in casŭ de morte seu de destituire a generalului convócă congregaţiunea. Numai unŭ singurŭ generalŭ a ocupatŭ acestŭ oficiu aşa timpŭ îndelungatŭ ca Beckx, anume Klaudius Aquaviva, carele dela 1581 pană la 1615, aşa der tocmai 34 anĭ, a purtatŭ generalatulŭ. De acesta se apropiă Viteleschi cu 30 anĭ.

Starea sănătăţii renumitului inventatorŭ Edison, este descrisă în rapórte sosite din New-York ca fórte sdruncinată. In Decemvre zăcu elŭ de o violentă aprindere de plumânĭ, care lăsà urmă îngrijitore. Reînsănătoşarea sa se socoteşce ca ceva aprópe imposibilŭ. Edison a devenitŭ în timpulŭ din urmă mărturisitorŭ alŭ spiritualismului şi a întrebuinţatŭ multŭ timpŭ şi bătaiă de capŭ la folosirea fonografului sĕu orĭ a unei maşinĭ de vorbitŭ, care sĕ lŭ aducă în legătură cu lumea morţilorŭ. Acéstă procedere a pusŭ în uimire pe mulţĭ capitalişti, carĭ aveau mare încredere în invenţiunile lui, şi a deşteptatŭ marĭ îngrijirĭ pentru starea lui spirituală. Insĕ medicii şi alte personalităţĭ, carĭ stau în legătură mai strinsă cu elŭ, rîdŭ de aceste părerĭ, declarândŭ starea lui intelectuală aşa de clară şi ageră ca orĭ când.

Femeea cea mai frumosă? — Fisionomiculŭ Poincelot ţinŭ mai deunădĭ în Parisŭ, înaintea unui numerosŭ publicŭ de mii de omenĭ, o conferinţă în care descrise pe cea mai frumosă femeiă din lume, pe o damă ce locuesce în Auteuil Dama are pĕrŭ castaniu, semnulŭ spiritului uşorŭ, într'o nuanţă, care ţine mijloculŭ între indiferentismulŭ blondei şi între foculŭ brunetei. O frunte lată, dovadă de inteligenţă, ochĭ de tigru, unŭ nasŭ subţire, o gură mică şi rumenă, care esprimă simţĕmêntŭ, urechĭ finŭ făcute, carĭ nu au trebuinţă a fi împodobite cu cercei. Mâna este albă, umerii suntŭ trandafirii, piciorulŭ frumosŭ modulatŭ, mersulŭ legănatŭ. D-nulŭ Poincelot declarà, că acestŭ idealŭ alŭ frumseţei e măritată şi că în generalŭ frăgedimea fetei nu se póte mĕsura niciodată cu splendida frumseţe a unei femei deplinŭ desvoltate. — Pare-ni-se că d-nulŭ Poincelot 'şĭ-a datŭ pe faţă foculŭ ce'i arde inima pentru dama din Auteuil, căcĭ dreptŭ vorbindŭ, nu va fi numai o singură damă frumósă în totă lumea.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureşianu

Cursulŭ la bursa de Viena

din 16 Martie st. n. 1887

Rentă de aurŭ 5%	101 20
Rentă de hârtiă 5%	89 35
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	150.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	97 80
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	124 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115 25
Bonurĭ rurale ungare	104.—
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.—
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	104.00
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.—
Bonurĭ rurale transilvane	104.—
Bonurĭ croato-slavone	104.50
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	120.75
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	122 80
Renta de hărtiă austriacă	80.70
Renta de arg. austr.	81.20
Renta de aurŭ austr.	111 75
Losurile din 1860	133.—
Acțiunile băncei austro-ungare	869 —
Act. băncei de creditŭ ung.	295.50
Act. băncei de creditŭ austr.	276.20
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	6.00
Napoleon-d'orĭ	10.60
Mărcĭ 100 împ. germ.	62 75
Londra 10 Livres sterlinge	127.75

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 27 Februarie st. v. 1887.

	Cump.	vend.
Renta română (5%).	88—	89—
Renta rom. amort. (5%)	91½	92½
» convert. (6%)	83—	84—
Împr. oraș. Buc. (20 fr.)	34—	36—
Credit fonc. rural (7%)	99—	100—
» „ „ (5%)	82¾	84¼
» » urban (7%)	96—	97—
» » » (6%)	90—	91—
» » » (5%)	78—	79—
Banca națională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Națională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	19.—	20.—
Bancnote austriace contra aurŭ.	1.98	2.00

Cursulu pieței Brașovŭ

din 17 Martie st. n. 1887.

Bancnote românescĭ	Cump. 8.44	Vend. 8.49
Argint românesc	» 8.40	» 8.45
Napoleon-d'orĭ	» 10.07	» 10 10
Lire turcescĭ	» 11.43	» 11.46
Imperialĭ	» 10.43	» 10.46
Galbenĭ	» 5.94	» 5·90
Scrisurile fonc. »Albina»	» 101.—	» 102.—
Ruble Rusescĭ	» 113.—	» 114.—
Discontulŭ	» 7—10% pe anŭ.	

Avisŭ d-lorŭ abonațĭ!

Rugămŭ pe d-nii abonațĭ ca la reînoirea prenumerațiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ și numerii de pe fâșia sub care au primitŭ diarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se aboneză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ și sĕ arate și postaultimă.

Decă se ivescŭ iregularitățĭ la primirea diarului onor. abonațĭ suntŭ rugațĭ a ne încunosciința imediatŭ prin carte postale, ca în câtŭ depinde dela noi, sĕ se delătureze *ADMINISTR. „GAZ. TRANS“*

ABONAMENTE

la

„Gazeta Transilvaniei“

se potŭ face cu începerea dale 1 și 15 ale fiecărei lunĭ, mai ușorŭ prin mandate postale.

Adresele ne rugămŭ a ni se trimite esactŭ arătându-se și posta ultimă.

Prețulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei luni . . . . 3 fl. —
„ șése lunĭ . . . . 6 fl. —
„ unŭ anŭ . . . . 12 fl. —

Pentru România și străinătate:

pe trei lunĭ . . . . 10 francĭ
„ șése lunĭ . . . . 20 „
„ unŭ anŭ . . . . 40 „

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersulŭ trenurilorŭ

Valabilŭ dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia **Predealŭ-Budapesta** și pe linia **Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenu de persone	Tren accelerat	Trenu omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	—	7.30
Predealu (	—	—	—	1.14
(	—	—	—	—
Timișŭ	—	—	—	1.45
Brașovŭ (	—	—	—	—
(	7.47	—	4.16	2.32
Feldiora	8.24	—	5.02	—
Apatia	8 51	—	5.43	—
Agostonfalva	9.14	—	6.15	—
Homorodŭ	9.51	—	7.06	—
Hașfaleu	11.03	—	8.52	—
Sighișora (	11.29	—	9.19	—
(	11.26	—	9.31	—
Elisabetopole	12 00	—	10.16	—
Mediașŭ	12.29	—	10.57	—
Copsa mică	12.44	—	11.19 11.31	—
Micăsasa	1.05	—	11.52	—
Blașiu	1.34	—	12.31	—
Crăciunelŭ	1.46	—	12.48	—
Teiușŭ	2.09	—	1.22	—
Aiudŭ	2.39	—	2.18	—
Vințulŭ de susŭ	3.01	—	2.48	—
Uióra	3.08	—	2 56	—
Cucerdea	3.14	—	3 64	—
Ghirișŭ	3.53	—	4.51	—
Apahida	5.10	—	5.28	—
Clușiu (	5.30	—	5 56	—
(	—	6 03	—	8.00
Nedeșdu	—	6.21	—	8.36
Ghirbĕu	—	--	—	9.02
Aghirișŭ	—	—	—	9.32
Stana	—	—	—	10.11
Huiedinŭ	—	7.14	--	10.51
Ciucia	—	7.43	—	12 16
Bucia	—	—	—	12.50
Bratca	—	—	—	1.21
Rév	—	8.22	—	2.02
Mezö-Telegd	—	8.48	—	3.06
Fugyi-Vásárhely	—	—	—	3.38
Várad-Velințe	—	—	—	3.54
Oradia-mare (	—	9.13	—	4.05
(	—	9.18	10.55	4.50
P. Ladány	—	10.38	1 23	7.24
Szolnok	—	12.20	3.24	—
Buda-pesta	—	2.15	10.05	—
Viena (	—	—	2.15	—
(	—	8.00	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenu de pers.	Tren accelerat	Trenu omnibus	Trenu de persone	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	—	—	—	--
Budapesta	7.40	2.—	3.10	6.20	8.00
Szolnok	11 05	3.58	7.38	9.34	11.40
P. Ladány	2 02	5.28	5 40	11.26	2.31
Oradea mare	4.12	6.58	9.14	1.38	—
Várad-Velencze	—	—	9.24	2.06	
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.41	2.17	--
Mezö-Telegd	—	7.33	10.19	2.40	—
Rév	—	8.04	11.38	3.24	--
Bratca	—	—	12.18	3.47	—
Bucia	—	—	12.54	4.07	—
Ciucia	—	8.58	1.57	4.33	—
Huiedin	—	9.28	3.11	5.15	—
Stana	—	—	3.40	5.34	—
Aghiriș	—	—	4.15	5.55	—
Ghirbĕu	—	—	4.36	6.07	—
Nedeșdu	—	—	4.58	6.24	—
Clușiu (	—	10.28	5.26	6.43	--
(	11.00	—	—	—	7.08
Apahida	11 19	—	—	—	7.36
Ghiriș	12 30	—	—	—	9.06
Cucerdea (	1.01	—	—	—	9.53
(	1 06	—	—	—	10.—
Uióra	1 13	—	—	—	10.09
Vințulŭ de susŭ	1.20	—	—	—	10.19
Aiudŭ	1.41	—	—	—	10.48
Teiușŭ	2.00	—	—	—	11.14
Crăciunelŭ	2.35	—	—	—	12.12
Blașŭ	2.48	—	—	—	12.30
Micăsasa	3.20	—	—	—	1.12
Copșa mic	3 36	—	—	—	1.32
Mediașŭ	4.00	—	—	—	2.18
Elisabetopole	4.35	—	--	—	3.03
Sigișóra	5.12	—	—	—	3.49
Hașfaleu	5.37	—	—	—	4.28
Homorod	7.02	—	—	—	6.16
Agostonfalva	7.43	—	—	—	7.06
Apatia	8.11	—	—	—	7.46
Feldióra	8.41	—	—	—	8.25
Brașovŭ (	9.21	—	—	—	9.15
(	—	—	1.55	—	—
Timișŭ	—	—	2.53	—	—
Predealŭ (	—	—	—	—	--
(	—	—	3.28	—	—
Bucurescĭ	—	—	9.35	—	—

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenu omnibus	Trenu omnibus	Trenŭ de persone
Teiușŭ	11.24	—	2.40
Alba-Iulia	11.39	—	3.14
Vințulŭ de josŭ	12.30	—	4.22
Șibotŭ	12.52	—	4.50
Orăștia	1.01	—	5.18
Simeria (Piski)	2.03	—	5.47
Deva	2 52	—	6.35
Branicĭca	3.23	—	7.02
Ilia	3.55	—	7.28
Gurasada	4.08	—	7.40
Zam	4.25	—	8.11
Soborșin	5 30	—	8.46
Bĕrzova	5.56	—	9 33
Conopŭ	6.27	—	9.53
Radna-Lipova	6.47	—	10 27
Paulișŭ	7.28	—	10.42
Gyorok	7.43	—	10.58
Glogovațŭ	7.59	—	11 25
Aradŭ	8.28	—	11.39
Szolnok (	8.42	—	4.52
(	—	—	5.12
Budapesta	—	—	8.20
Viena	—	—	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persone	Trenŭ de persone	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	12.10	—
Budapesta	8.20	9.05	—
Szolnok (	11.20	12.41	—
(	4.10	5.45	—
Aradŭ	4.30	6.—	7.04
Glogovațŭ	4 43	6.13	7.22
Gyorok	5 07	6.38	7.58
Paulișŭ	5.19	6.51	8 17
Radna-Lipova	5.41	7.10	8 36
Conopŭ	6 09	7.37	—
Bêrzova	6.28	7.55	—
Soborșin	7 25	8.42	—
Zam	8 01	9.12	—
Gurasada	8 34	9.41	—
Ilia	8 55	9.58	—
Branicĭca	9.19	10.17	—
Deva	9 51	10 42	--
Simeria (Piski)	10.35	11 07	—
Orăștiă	11.11	11.37	—
Șibotŭ	11.43	12.—	—
Vințulŭ de josŭ	12 18	12.29	--
Alba-Iulia	12.36	12.46	—
Teiușŭ	1.29	1.41	—

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenu mixt
Aradŭ	5.48	—	6.05
Aradulŭ nou	6.19	—	6.33
Németh-Ságh	6.44	—	6.58
Vinga	7.16	—	7.29
Orczifalva	7.47	—	7.55
Merczifalva	—	—	—
Timișóra	9.02	—	9.08

Simeria (Piski) Petroșeni

	Trenŭ de persone	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Simeria	11.25	—	2.42
Streiu	11.58	—	3.25
Hațegŭ	12.46	—	4 16
Pui	1.37	—	5.11
Crivadia	2.24	—	5.58
Banița	3.05	—	6 40
Petroșeni	3.37	—	7.12

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenu de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.25	—	5.00
Merczifalva	—	—	—
Orczifalva	7.46	—	6.32
Vinga	8.15	—	7.02
Németh-Ságh	8.36	—	6.23
Aradulŭ nou	9.11	—	8.01
Aradŭ	9.27	—	8.17

Petroșeni—Simeria (Piski)

	Trenŭ de pers.	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Petroșeni	10 07	—	6.10
Banița	10 48	—	6.53
Crivadia	11.25	—	7 37
Pui	12.05	—	8.20
Hațegŭ	12.42	—	9.01
Streiu	1.22	—	9.52
Simeria	1.53	—	10.31

Tipografia *ALEXI* Brașovŭ. Hârtia din fabrica d-lorŭ Königes & Kopony, Zernescĭ